

THE INTERNATIONAL SUSTAINABLE TOURISM AND ENVIRONMENT PROTECTION CONFERENCE

PROCEEDING BOOK

22-23 November 2018 - Edirne/TURKEY

Editor:

Assoc. Prof. Emel GONENC GULER Trakya University

Co-Editors:

Asst. Prof. Kaplan UGURLU Kırklareli University

Atanas Atanas ATANASOV – Tourism Association “Vishengrad” Bulgaria

Research. Asst. Basak OZYURT- Trakya University

Trakya University Publications:200

ISBN No: 978-975-374-229-0

Design and Publishing: Martı Kırtasiye-Edirne

Cover Design: Yıldıray ERCAN Trakya University

Cover Photograph: Orkun AKMAN

Year and Place: 2018, Edirne/TÜRKİYE

PREFACE

Sustainable tourism and environment protection supports and promotes the economic development and improvement the quality of life for tourists and local communities.

The crossborder projects have been developing in the region since 2003. Sustainable tourism and environment protection are always being the main priorities of the CBC programme and encouraging and supporting the people, establishment for further development of sustainable tourism between local and regional stakeholders in the border region.

Tourism has become the main tool for strong and sustainable partnerships between Bulgaria and Turkey and has great importance for the development of cross-border co-operation in many fields, if the environmental protection can be managed crossborder.

International Sustainable Tourism in Crossborders Conference with topic sustainable tourism and environmental protection is one of the activities of “Partnership for Sustainable Tourism Stranja-Sakar” Project which is implementing by Bulgarian and Turkish partners.

The purpose of the conference is to contribute to the science field by blending and sharing the views of tourism stakeholders in the World, in our country and in the region with the studies of researchers from different disciplines. In addition, examining the current issues in tourism under the guidance of sustainable tourism perspective with participation of academicians, NGOs, private sector representatives, public institutions and other tourism stakeholders, discussing the practices that could harm sustainability of tourism, developing solution proposals and increasing tourism stakeholders' awareness of sustainable tourism and cooperation possibilities are also aimed with the conference. We are very happy to share this scientific proceeding book aiming contribute to tourism industry, environment, destinations and the science in this precious region.

Finally, it is appropriate that we record our thanks to valuable academicians, from Turkey, Bulgaria, Greece, Macedonia, Albania, Ukraina, to organizing committees and chairmen and our students. Without their support, the conference could not have been the success that it was.

Assoc. Prof. Emel GÖNENÇ GULER, PhD
Trakya University
Conference Organizing Committe

Edirne, November, 2018

THE INTERREG – IPA CBC BULGARIA – TURKEY PROGRAMME

Project title: Partnership for Sustainable Tourism Strandzha-Sakar

Priority axis: Sustainable tourism

Specific objective 2.3: Increasing networking for development of sustainable tourism through cross-border cooperation initiatives.

Project duration: 15 months

Start date: 08.09.2017

End date: 07.12.2018

Lead partner: Tourist Association “Vishegrad” – Topolovgrad

Project partners:

- Division Directorate of National Parks of Kırklareli
- Foundation of Trakya University – Edirne
- Association “Initiatives for local and regional development” – Aytos

Project Objectives: Acquisition of experience in networking between government institutions, scientific institutions and organizations from the non-government sector, capacity building and acquisition of knowledge and skills by young people in the field of sustainable tourism and environment protection.

Main project activities:

“**Opening forum**” – for providing information and familiarization of the society with the goals and objectives of the project. The activity conducted in Topolovgrad, with duration two days.

“**Conduction of modular education in the field of sustainable tourism development and environment protection**” in Republic of Turkey and Republic of Bulgaria. The activity in Republic of Turkey conducted by Project Partner 2: “Division Directorate of the National Parks – Kırklareli” in three modules. The participants in each module were twenty- ten from Bulgaria and ten from Turkey. In Republic of Bulgaria the number of the modules, the length and the number of participants were the same as in Republic of Turkey, but the implementation of the activity was planned to be done by two Partners – the Lead Partner: Tourist Association “Vishegrad” and Project Partner 4: Association “Initiatives for local and regional development”.

The provision of the educational tools – a textbook and a trilingual dictionary has been done in a main activity “**Elaboration and print of educational materials**” by Project Partner 4.

Partner 3: Foundation of Trakya University – Edirne conducted activity “**Conduction of Scientific conference with topic sustainable tourism and environmental protection**” in Edirne, Republic of Turkey.

For informing of the community with the project implementation conducted the activity “**Closure forum**” by Partner 2: “Division Directorate of the National Parks – Kırklareli”, Republic of Turkey.

Project results:

1. Establishment of partners relations and networking experience between government and scientific institutions and NGO organizations.
2. Successfully passed education in the field of sustainable tourism and environmental protection 60 (sixty) representatives from the target group.
3. Conducted scientific conference and issued book of proceedings from the scientific conference.

4. Elaborated and distributed educational textbook for the education in the field of sustainable tourism and environmental protection and trilingual terminological dictionary in the field of the sustainable tourism and environment protection.
5. Informed local communities in Republic of Bulgaria and Republic of Turkey for the results of the joint networking between organizations from the cross-border area.

Target groups:

1. Public organizations and business structures, working in the field of tourism and environment.
2. Other target group to take advantage from the project outputs are young people and students from the local communities of the cross-border area.
3. The next target group experts and researchers from the field of tourism and environment, interested in the development of these activities in the cross-border region.

CONFERENCE COMMITTEES

Assoc. Prof. Dr. Emel GONENC GULER
Trakya University, School of Applied Sciences

Conference President

Asst. Prof. Kaplan UĞURLU
Kırklareli University, Faculty of Tourism

Conference Vice-President

Atanas ATANASOV PhD Student
Varna University

Conference Vice-President

Research Asst. Basak OZYURT

CONFERENCE HONORARY BOARD

Prof. Dr. Erhan TABAKOĞLU

Rector of Trakya University

Ekrem CANALP

Governor of Edirne

Recep GÜRKAN

Mayor of Edirne

ADVISORY COMMITTEE

Prof. Dr. A. Celil ÇAKICI

Mersin University TURKEY

Prof. Dr. Cemal YÜKSELEN

Beykent University TURKEY

Prof. Dr. Derman KÜÇÜKALTAN

Istanbul Arel University TURKEY

Prof. Dr. Fatma FÜSUN İSTANBULLU DİNÇER

Istanbul University TURKEY

Prof. Dr. İsmail Sadi UZUNOĞLU

Trakya University TURKEY

Prof. Dr. Kıymet TUNCA ÇALIYURT

Trakya University TURKEY

Prof. Marin NESHKOV

Varna University BULGARIA

Prof. Dr. Mithat Zeki DİNÇER

Istanbul University TURKEY

Prof. Dr. Muharrem TUNA

Hacı Bayram Veli University TURKEY

Prof. Dr. Necdet HACIOĞLU

Balikesir University TURKEY

Prof. Dr. Yilmaz ÇAMLITEPE

Trakya University TURKEY

Assoc. Prof. Dr. EMEL GÖNENÇ GÜLER

Trakya University TURKEY

Assoc. Prof. Dr. Gülsevım YUMUK GÜNAY

Trakya University TURKEY

Assoc. Prof. Dr. Güney ÇETİN GÜRKAN

Trakya University TURKEY

Assoc. Prof. Dr. İsmail Orçun GÜNDÜZ

Trakya University TURKEY

Assoc. Prof. Ivan OBRESHKOV

Plovdiv Food Tech. Univ- BULGARIA

Assoc. Prof. Luidmila Dibkova VLADIMIROVNA

Kiev National University, UKRAIN

Asst. Prof. Gabriel Ionut PLAVAN

The Alex. I.Cuza University, ROMENIA

Asst. Prof. Kaplan UĞURLU

Kırklareli University BULGARIA

Asst. Prof. Mustafa KAYA

Trakya University TURKEY

Asst. Prof. Nilüfer VATANSEVER TOYLAN

Kırklareli University TURKEY

Asst. Prof. Yüksel Bekir HOŞ

Trakya University TURKEY

Ahmet HACIOĞLU

Edirne Culture and Tourism Direct

Elisabeth FRAGKOU

Edessa Primary School GREECE

Murat DENİZ

Kırklareli Nat.Pro. Nat. Parks Director

SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. A. Celil ÇAKICI	Mersin University TURKEY
Prof. Dr. Cemal YÜKSELEN	Beykent University TURKEY
Prof. Dr. Derman KÜÇÜKALTAN	Istanbul Arel University TURKEY
Prof. Dr. Fatma FÜSUN ISTANBULLU DINÇER	Istanbul University TURKEY
Prof. Dr. İsmail Sadi UZUNOĞLU	Trakya University TURKEY
Prof. Dr. Kıymet TUNCA ÇALIYURT	Trakya University TURKEY
Prof. Marin NESHKOV	Varna University BULGARIA
Prof. Dr. Mithat Zeki DINÇER	Istanbul University TURKEY
Prof. Dr. Muharrem TUNA	Hacı Bayram Veli University TURKEY
Prof. Dr. Necdet HACIOĞLU	Balikesir University TURKEY
Prof. Dr. Yılmaz ÇAMLITEPE	Trakya University TURKEY
Assoc. Prof. Dr. EMEL GONENC GULER	Trakya University TURKEY
Assoc. Prof. Ivan OBRESHKOV	Plovdiv Food Tech. Univ- BULGARIA
Assoc. Prof. Luidmila Dibkova VLADIMIROVNA	Kiev National University, UKRAIN
Asst. Prof. Gabriel Ionut PLAVAN	The Alex. I.Cuza University, ROMENIA
Asst. Prof. Kaplan UĞURLU	Kırklareli University BULGARIA
Asst. Prof. Mustafa KAYA	Trakya University TURKEY
Ahmet HACIOĞLU	Edirne Culture and Tourism Direct
Elisabeth FRAGKOU	Edessa Primary School GREECE
Assoc. Prof. Erdoğan EKIZ	King Abdulaziz Univ, SAUDI ARABIA
Assoc. Prof. Georgina LUKANOV	Varna University, BULGARIA
Assoc. Prof. Dr. Gökhan SÖNMEZLER	Trakya University TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Gülsevım YUMUK GÜNAY	Trakya University TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Güney ÇETIN GÜRKAN	Trakya University TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Hüseyin ÇEKEN	Muğla S. Koçman Univ. TURKEY
Assoc. Prof. Dr. İsmail Orçun GÜNDÜZ	Trakya University TURKEY
Assoc. Prof. Luidmila Dibkova VLADIMIROVNA	Kiev National University, UKRAIN
Assoc. Prof. Dr. Nevin UZEREM ALTUĞ	Trakya University TURKEY
Assoc. Prof. Velina KAZANDZHIEVA	Varna University BULGARIA
Assoc. Prof. Viliyan KRASTEVA	Varna University, BULGARIA
Asst. Prof. Bayram AKAY	Kırklareli University, TURKEY
Asst. Prof. Berk KÜÇÜKALTAN	Trakya University TURKEY
Asst. Prof. Bilal DEVECI	Kırklareli University TURKEY
Asst. Prof. Ebru Zümrüt BOYACIOĞLU	Trakya University TURKEY
Asst. Prof. Elif ÜLKER DEMIREL	Trakya University TURKEY
Asst. Prof. Emel YILDIZ	Trakya University TURKEY
Asst. Prof. Enver Erdiñç DINÇSOY	Trakya University TURKEY
Asst. Prof. Gabriel Ionut PLAVAN	The Alex I. Cuza UniV ROMENIA
Asst. Prof. Gül Nihan GUVEN YEŞILDAĞ	Beykent University TURKEY
Asst. Prof. Gülsel ÇİFTÇİ	Trakya University TURKEY
Asst. Prof. Kaplan UĞURLU	Kırklareli University TURKEY
Asst. Prof. Meltem OKUR DINÇSOY	Trakya University TURKEY
Asst. Prof. Mustafa KAYA	Trakya University TURKEY
Asst. Prof. Nilüfer VATANSEVER TOYLAN	Kırklareli University TURKEY
Asst. Prof. Sibel Sü EROZ	Kırklareli University TURKEY
Asst. Prof. Sonat BAYRAM	Trakya University TURKEY
Asst. Prof. Taki Can METİN	Kırklareli University TURKEY
Dr. Mirela TASE	Aleks Moisiu Univ, ALBENIA
Lecturer Bahadır SEZER	Trakya University TURKEY
Lecturer Burcu ÖREN ÖZER	Trakya University TURKEY
Lecturer Musa ALBAYRAK	Trakya University TURKEY

Lecturer Özlem ER
Lecturer Serdar OZER
Lecturer Sibel SELVIDEN ALBAYRAK
Teacher Elisabeth FRAGKOU
Bülent BACIOĞLU
Aydemir AY
Cansu DUMLU

Gumushane University TURKEY
Trakya University TURKEY
Trakya University TURKEY
Edessa Primary School GREECE
Edirne Tourism Association TURKEY
Edirne Municipality TURKEY
Kırklareli Nat. Pro. Nat.Park TURKEY

KEYNOTE SPEAKERS

Prof. Dr. Erhan TABAKOĞLU
Prof. Marin NESHKOV
Asst. Prof. Gabriel Ionut PLAVAN
Assoc. Prof. Luidmila Dibkova VLADIMIROVNA
Teacher Elisabeth FRAGKOU

Rector of Trakya University
Varna University, BULGARIA
The Alex. I.Cuza Univ, ROMENIA
Kiev National Univ, UKRAIN
Edessa Primary School GREECE

ORGANIZING COMMITTEE

Assoc. Prof. Dr. Emel GÖNENÇ GÜLER
Assoc. Prof. Dr. Gülsevım YUMUK GÜNAY
Assoc. Prof. Dr. Güney ÇETIN GÜRKAN
Asst. Prof. Gülsel ÇİFTÇİ
Asst. Prof. Kaplan UĞURLU
Asst. Prof. Elif ÜLKER DEMIREL
Lecturer Bahadır SEZER
Lecturer Sibel SELVIDEN ALBAYRAK
Lecturer Musa ALBAYRAK
Lecturer Alican MOLLA
Res. Asst. Başak ÖZYURT
Çağla YUMUK MERCAN
Ecem ÇOKBİLEN EROĞAN
Sinem GÜNDOĞAN

Trakya University TURKEY
Trakya University TURKEY
Trakya University TURKEY
Trakya University TURKEY
Kırklareli University TURKEY
Trakya University TURKEY
Trakya University TURKEY
Trakya University TURKEY
Trakya University TURKEY
Trakya University TURKEY
Trakya University TURKEY
Trakya University TURKEY
Trakya University TURKEY

PROCEEDINGS

TOURISM POLICY AND ECOTOURISM DEVELOPMENT IN NATIONAL PARKS IN MACEDONIA

Dejan Metodijeski,
Faculty of tourism and business logistics, University Goce Delcev, Stip,
dejan.metodijeski@ugd.edu.mk

Jasmina Andreeva,
Faculty of law, St.Kliment Ohridski University, Sofia, sofialaw@abv.bg

Oliver Filiposki,
Faculty of tourism and business logistics, University Goce Delcev, Stip, oliver.filiposki@ugd.edu.mk

ABSTRACT

The main purpose of this paper is the presentation of material related to ecotourism development in national parks in Macedonia. The paper covers literature review of ecotourism, the definition of national parks, their management and role in preserving the natural and cultural heritage. The attention has been given to the organization, departments and work force of national parks and benefits to the ecotourism development. The paper provides basic data for ecotourism development in Macedonia such as ecotourism legislative and government bodies responsible for ecotourism development. Table showing national parks in Macedonia, their territory characteristics, web pages, management plans as well as ecotourism development strategies are used to prepare a contemporary analysis of ecotourism in the national parks. For the purpose of paper, we use research methodology and secondary data sources by consulting official tourism literature, laws, web pages and management plans of national parks, concerning ecotourism development. An analysis and review of national parks has been made, based on systematical evaluation of the official web pages' actual content. At the end of the paper concluding observations and recommendations are given for potential development of ecotourism in national parks in Macedonia.

Keywords: ecotourism, national parks, Macedonia.

Увод

Според Световната туристическа организация към ООН (UNWTO, 2018), туристическите пътувания през 2017 година на международно ниво са достигнали цифрата от 1.323 млн. Туристическото потребление възлиза на 1.340 милиарда щатски долара, а туристическата индустрия участва с 10% в световния брутен вътрешен продукт. Екотуризмът е сравнително нов тип туризъм, съвременен и изключително важен за в бъдеще отрасъл в туристическата индустрия. Той е създаден и се развива бързо като алтернатива на масовия туризъм. Терминът екотуризм се споменава за първи път от мексиканския еколог Hetzer, който през 1965 г. определя четирите му основни компонента. Според Hetzer, екотуризмът трябва да има (1) минимално отражение върху природата, (2) минимално отражение и максимална печалба за културата на местната общност, приета от туристите, (3) максимална икономическа полза за местната общност и (4) отдих за туристите (Fennell, 2015: 10). От осемдесетте години на миналия век насам екотуризмът привлича вниманието на академичната общественост и голям брой автори по света започват да изучават този тип туризъм. Екотуризмът е вид туризъм, който обхваща и е интересен за много науки и експерти от различни области като еколози, консерватори, експерти в областта на кетъринга и туризма, както и лица, които се занимават с природното и културно наследство и т.н. Той се основава на отговорно използване на природата и се използва като инструмент за постигане на устойчиво развитие. Целта му е поддържане и настаняване на малки групи туристи в природни райони с интегрирани образователни програми и тясно сътрудничество с местното население. Екотуризмът осигурява значителни икономически ползи за много страни, региони и общности. Ако разгледаме съществуващата литература в областта на екотуризма, ще видим, че съществуват дестинации на всички континенти по света, които развиват екотуризм чрез успешни примери - Африка, Азия, Австралия, Северна и Южна

Америка и Европа (Buckley, 2003; Gössling & Hultman, 2006). Всички тези страни се характеризират с недокоснати райони с много природни красоти, богато биоразнообразие и културно-историческо наследство. Дейностите, извършвани от туристите по време на престоя им в екотуристически дестинации, са многобройни и разнообразни, но варират в зависимост от мястото, което посещават, и от природните условия, които ги управляват. Според експерти, наблюдението на китове се е превърнало в милионен бизнес по света. Миграцията на най-големите животни на планетата е наистина интересно преживяване. За туристите наблюдаването на китове е различно преживяване и зависи от това къде се наблюдават тези животни (Garrod & Wilson, 2003: 67). Според Ballantyne & Packer (2013). Огромния интерес към туризма и опазването на околната среда през последните 30 години допринесе за сливането на тези влияния и екотуризмът се очертава като продукт на този синергизъм. Екотуризмът е един от най-бързо развиващите се сегменти в туристическата индустрия и става все по-популярен (Hill & Gale, 2003: 3). Той е създаден и бързо се развива като алтернатива на масовия туризъм. Основава се на отговорно използване на природата и се използва като инструмент за постигане на устойчиво развитие, като винаги се грижи за поддържането и настаняването на малки групи туристи в природни райони с интегрирани образователни програми и тясно сътрудничество с местното население. Енциклопедията на туризма (Jafari, 2000: 165) определя екотуризма като отговорно пътуване в природата и посещения на сравнително недокоснати природни общности. Целта е туриста да се наслаждава и да оцени природата и всички културни ценности (от миналото и настоящето), а слабото отрицателно въздействие на посетителите осигурява полезно активно социално и икономическо участие на местното население.

ПРЕГЛЕД НА ЛИТЕРАТУРАТА

В световен мащаб има обхватна и подходяща литература в областта на защитата на природните рядкости от различни аспекти, включително туризма. Освен професионалните автори, националните институции, както и международните организации, занимаващи се с проблемите на опазването на природата, допринасят за богатството на съществуващата литература законовата уредба в тази сфера. Водни повърхности, диви животни, водопади, гори, планини и други природни красоти са основните туристически атракции по целия свят. Според Buckley (2004), броят на хората, които посещават паркове и резерватите непрекъснато се увеличава и тези дестинации са еднакво привлекателни както за чуждестранните, така и за домашните туристи. Fennell & Dowling (2003) определят защитените райони (национални паркове, резервати и др.) като райони на суша или вода, които са специално направени за опазване и поддържане на биологичното разнообразие, природните и културни ценности и тези райони се уредени със специално законодателство. С факта, че екотуризмът директно включва екотуристически райони, отговорните за тези райони лица незабавно са поставени във водеща роля. Управляващите (мениджъри, директори) на защитените територии често са биолози, ботаници или специалисти по дивата природа, чиято работа е опазването на значителни водни и земни повърхности. Основните им задължения обикновено включват провеждане на инвентаризация на съществуващите екотуристически потенциали, управление на дивата природа и поддържане на инфраструктура и съоръжения, които са маркирани за посещения. Ефективният екотуризъм изисква участниците в екотуризма от тези институции да разполагат с подходящи знания и умения и да работят в тясно сътрудничество с местните хора и лидерите на общността, както и с различни представители на туристическата индустрия, включително туроператори, туристически агенции, екскурзоводи и други. Тези служители трябва всъщност да ръководят един, не рядко сложен процес, доминиран от противоречащи си интереси на всички заинтересовани страни в екотуристическата индустрия. Те трябва да балансират в полза на защитените територии с цел устойчивото развитие в тези територии. Управителите на защитени територии и техният персонал играят решаваща роля в екотуризма. Като основни органи за опазване на районите с изключителни растителни и животински видове, те осигуряват значителен принос в създаване на програми за екологично образование, както и за въздействие върху системите за мониторинг. Управляващите са тези, които първи забелязват дали ресурсите са застрашени от влиянието на туристическата индустрия. Националните паркове са защитени природни ландшафти на дадена държава. Върху тези територии са забранени строителните проекти, експлоатацията на природните ресурси и променяния се терен, а тяхното използване за отдих и екологични дейности е позволено. Съществуват около 7000 национални парка по света,

като най-стария е Йелоустоун в САЩ, основан през 1872 г., а най-големият е Североизточна Гренландия. Международният съюз за опазване на природата (www.iucn.org) и Световната комисия за защитените територии определят характера на националния парк като място:

- с една или повече екосистеми, които не са съществено модифицирани от експлоатацията и населеното място, където растителните и животинските видове, геоморфоложките обекти и местообитанията са от особен научен, образователен и развлекателен интерес и които съдържат естествени области с голяма красота;
- където най-високата власт в страната е възпрепятствала и премахнала експлоатацията и заселването в цялата територия, което може да изисква уважение и защита на екологичните, геоморфологичните и естетическите характеристики, поради които районът е обявен за национален парк;
- където посетителите имат право да влизат, при специални условия, за вдъхновяващи, образователни, културни и развлекателни цели;
- площ от най-малко 1000 хектара във всяка област, където се прилага защитата;
- законно предписана защита;
- бюджет и достатъчен персонал за успешна защита;
- забрана за експлоатация на природни ресурси (включително язовири) за нуждите на спорта, риболова, административните нужди, настаняване, услуги и др.

Таблица 1. Национални паркове в страните от Балканския полуостров

Страна	Население (000)	Площ в km ²	Чуждестранни туристи (000) за 2017	Брой национални паркове
Хърватия	4,496	56,594	15,593	8
Сърбия	7,186	88,361	1,497	5
Словения	2,011	20,273	3,586	1
Черна гора	625	13,812	1,877	5
Босна и Херцеговина	4,007	51,197	922	3
Албания	2,821	28,748	4,643	15
Македония	2,054	25,713	631	3
България	7,517	110,994	8,883	3
Румъния	22,355	238,391	2,760	14
Гърция	10,647	131,957	27,194	12
Турция	68,893	783,562	37,601	40

Източник: www.iucn.org; UNWTO (2018). UNWTO Tourism Highlights, 2018 Edition. Madrid, Spain: UNWTO.

Таблица 1 ни дава информация, че на Балканския полуостров има 109 национални парка, от които 3 в Македония. Официалните статистически данни за посещенията на туристите в националните паркове са налични в по-голямата си част, но поради големия обем данни не са посочени в настоящата статия. Данни за броя на чуждестранните туристи на национално ниво са дадени.

МЕТОДИ, РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЯ

Целта на настоящата статия е преглед и анализ на развитието на екотуризма в националните паркове в Македония. За нуждите на труда са използвани вторични източници на данни чрез използване на съответна литература в областта на екотуризма, националните паркове, туристически та политика, както и интернет. Прегледът на литературата показва, че в допълнение към различни национални институции и международни организации има няколко автори в международни рамки, които се занимават с въпросите на екотуризма и са публикували трудове в тази област. В настоящото проучване, с помощта на интернет са събрани следните материали: законодателство, свързано с националните паркове, планове за развитие на националните паркове, както и стратегии за развитие на еко туризъм в Македония. Основният метод, използван при сравнителните изследвания, е анализа на съдържанието (Hall & Valentin, 2005: 191). Анализът на съдържанието е изследователски метод, използван за систематична оценка на съдържанието на проучваното изследване, в нашия случай съдържанието на законодателството, свързано с екотуризма в Македония, туристическите политики на националните паркове и

техните официални уеб сайтове. Законът за туризма определя "екологичния" туризъм като престой в район със специални природни дадености, както и в защитени зони за почивка, отдих и разглеждане на природни красоти (Закон за туризма, 2004). Под услуги в екологичен туризъм по смисъла на Закона, се считат престой в район с особени естествени характеристики, както и в защитени зони за почивка, отдих и разглеждане на природните красоти на начина, предвиден от закона. Под туристически услуги, Законът предполага отдаване под наем на превозни средства с цел разглеждане на природните красоти, продажба на плодове от природата, дава обяснение на природните красоти, фотосафари и други услуги, с които не се нанася вреда на природата по начин, определен от закона. В допълнение към този закон по отношение на екотуризма са важни и следните закони и разпоредби: Законът за околната среда (2005), Законът за защита на природата (2004), Законът за управление на световното природно и културно наследство в Охридския регион (2010), Правилник за критериите, които трябва да бъдат спазени, за да се получи екомаркировка за туристическо настаняване (2009). От гледна точка на туристическата политика, в Македония, две са основните основни институции, които регулират развитието и планирането на туризма на национално ниво. Това са Министерството на икономиката, където съществува Секторът за туризъм и Държавната агенция за подкрепа и насърчаване на туризма. Тези институции, чрез законодателската си дейност, планове за развитие, стратегии и под-стратегии, уреждат развитието на екотуризма. В Македония има три национални парка и няколко защитени територии, които смятаме за потенциални за развитие на екотуризма. Няма официална статистика за броя на посетителите и туристите в националните паркове в страната.

Таблица 2. Общ преглед на националните паркове в Македония

Национален парк	Година на създаване	Площ в ha	Уеб сайт	План за управление на националните паркове	Устойчивостта на екотуризма в плана за управление на НП
Галичица	1958	22.750	galicica.org.mk	2011-2020	Стратегия за развитие на екотуризма
Маврово	1949	73.088	npmavrovo.org.mk	2012-2030	да
Пелистер	1948	17.150	park-pelister.com	2016-2030	да

Източник: Официални уеб сайтове на националните паркове

От Таблица 2 можем да забележим, че трите национални парка в Македония са създадени в периода 1948-1958. Трите национални парка имат официални уеб сайтове, в които са представени туристическата оферта и природното и културно наследство, с което разполагат. Трите национални парка имат планове за управление и екотуризмът е включен в тези планови документи, най-вече в НП Галичица, където Стратегията за развитие на екотуризма продължава 5 години.

Таблица 3. Работни места в националните паркове в Македония

Позиция	Пелистер	Галичица	Маврово
Директор	да	да	да
Отдел за мелиорация и опазване на флората и фауната	да	да	да
Отдел "Икономически, правни и общи въпроси"	да	да	да
Отдел за устойчиво използване на природните ресурси	/	да	да
Отдел за развитие на устойчив туризъм, образование и насърчаване на местното икономическо развитие	/	да	да
Отдел за финансови операции	/	/	да
Общ персонал	21	20	84

Източник: Официални уеб сайтове на националните паркове

Националните паркове се управляват от ръководители, които имат свои отдели и работни места. От Таблица 3 можем да забележим, че НП Маврово има най-голям брой служители – 84, също и най-вече отдели - 5. НП Пелистер има най-малко 2 отдела и е единственият от трите НП, който

няма отдел за развитие на туризма. Адекватната организационна структура, профилът и обучението на персонала в защитените територии, преди всичко мениджърите, сътрудниците за образователни, информационни и туристически дейности (ръководства, охрана, рейнджъри и др.) са предпоставка за качеството на цялостното управление и в този смисъл на устойчивото управление на защитени територии. В Р.Македония структурата на отделите и персонала в националните паркове е сходна в трите парка. Ако сравняваме работните позиции в националните паркове в страни като Франция, Хърватия и някои страни от Източна Азия, стигаме до извода, че структурата и многообразието на работните места в тези страни е значително по-голямо (Методиевски et al, 2017: 38). Тази диверсификация е особено забележима в позицията „рейнджър”, където специализацията се отнася не само до отношенията с общността, но и чрез осъществяване на научна дейност, защита и регулиране. В областта на туризма директно се ангажират екскурзоводи или лица със специализирано обучение, които да работят с туристите и да се занимават с организацията на дейностите, както и специални отдели за комуникация, образование и промоция.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Настоящата статия разглежда туристическата политика и развитието на екотуризма в националните паркове в Македония. Националните паркове в Македония разполагат с добри природни и антропогенни ресурси за развитие на туризма, разполагат с уеб-страни, където представят своята оферта и популяризират екотуризма. Всички национални паркове в Македония са приели програми за управление, а неразделна част от тези програми е екотуризма. Проучването за нуждите на статията, направено чрез анализиране на съдържанието на уеб-сайтовете на националните паркове води до няколко принципни извода. Първо, в Р.Македония, от гледна точка на световните тенденции, а когато става дума за национални паркове, трябва да бъде предприета реорганизация на отделите и човешките ресурси в посока по-добра комуникация с туристите, образованието, разработването на програми и други подобни. В Р.Македония съществуват държавни институции, в които е представен туристическия сектор, както и национална Агенция, която се грижи за широката туристическа промоция, в това число и на екотуризма. Освен това, съществуват закони и подзаконови актове, свързани с еко туризма.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

- Ballantyne, R., Packer, J. (2013). *International Handbook on Ecotourism*. Cheltenham, England: Edward Elgar Publishing Limited.
- Buckley, R. (2003). *Case studies in ecotourism*. Oxfordshire, England: CABI.
- Buckley, R. (2004). *Environmental impacts of ecotourism*. Oxfordshire, England: CABI.
- Fennell, D. (2015). *Ecotourism: an introduction*. Oxon, England: Routledge.
- Fennell, D., Dowling, R. (2003). *Ecotourism policy and planning*. Oxfordshire, England: CABI.
- Garrod, B., Wilson, J. (2003). *Marine ecotourism: Issues and experiences*. Clevedon, England: Channel View Publications.
- Gössling, S., Hultman, J. (2006). *Ecotourism in Scandinavia: Lessons in theory and practice*. Oxfordshire, England: CABI.
- Hall, M, Valentin, A. (2005) Content analysis. In Ritchie, B, Burns, P, Palmer, C. *Tourism research methods: Integrating theory with practice* (pp.191-210). Oxfordshire, England: CABI.
- Hill, J., Gale, T. (2009). *Ecotourism and environmental sustainability: principles and practice*. Oxon, England: Ashgate Publishing Limited.
- Jafari, J. (2000). *Encyclopedia of tourism*. Oxon, England: Routledge.
- UNWTO (2018). *UNWTO Tourism Highlights, 2018 Edition*. Madrid, Spain: UNWTO.
- Закон за животна средина, Службен весник на Република Македонија, 53 (2005).
- Закон за заштита на природата, Службен весник на Република Македонија, 67 (2004).
- Закон за туристичка дејност, Службен весник на Република Македонија, 62 (2004).
- Закон за управување со светското природно и културно наследство во Охридскиот регион, Службен весник на Република Македонија, 75 (2010).
- Методиевски, Д., Ацковска, М., Петковска-Ангелеска, Н., Филипоски, О. (2017). *Екотуризам*. Скопје, Македонија: Лонгуров.
- Правилник за критериумите кои што треба да се исполнат за добивање на еколошка ознака за туристичко сместување, Службен весник на Република Македонија, 2 (2009).